

Sygn. akt III A Ua 260/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

| | |
|-----------------|---|
| Przewodniczący: | SSA Maria Pietkun |
| Sędziowie: | SSA Janina Cieślikowska (spr.) SSA Irena Różańska-Dorosz |
| Protokolant: | Monika Horabik |

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku M. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji M. J.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu

z dnia 29 grudnia 2011 r. sygn. akt V U 2440/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Opolu oddalił odwołanie M. J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 12 października 2011 r., którą organ rentowy zawiesił i wstrzymał wnioskodawczyni od dnia 1 października 2011 r. wypłatę świadczenia emerytalnego.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni M. J., ur. (...), od dnia 20 kwietnia 2000 r. do chwili obecnej pozostaje zatrudniona nieprzerwanie w S.A. (...) na stanowisku referenta d/s kadr.

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury poczynając od dnia 1 marca 2010 r. Wypłata świadczenia była kontynuowana do dnia 30 września 2011 r.

Decyzją z dnia 11 czerwca 2010 r. organ rentowy ponownie ustalił wysokość świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni zwiększając jego wysokość do kwoty 2.366,- zł brutto.

Kolejną decyzją z 7 lipca 2011 r. dokonano rozliczenia świadczenia w związku z osiąganym przychodem w roku 2010 z tytułu zatrudnienia, który wyniósł 40.607,- złotych.

Decyzją z dnia 25 marca 2011 r. świadczenie zostało zwaloryzowane do kwoty 2.439,- zł. W decyzji tej zawarto pouczenie o zawieszeniu świadczenia w przypadku kontynuowania zatrudnienia z pracodawcą, na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Zaskarżoną decyzją z dnia 12 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wstrzymał wnioskodawczyni, od dnia 1 października 2011 r., wypłatę emerytury wobec kontynuowania przez ubezpieczoną zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Jednocześnie prawo do emerytury zostało zawieszono.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem z dniem 1 stycznia 2011 r. wszedł w życie przepis art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1997 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /t.j.: Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm./, na mocy którego prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Osobom, które w dniu 1 stycznia 2011 r. pobierały emeryturę i pracowały bez wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy, ustawodawca pozostawił możliwość łączenia świadczenia z wynagrodzeniem do końca września 2011 r.

Skoro zatem wnioskodawczyni kontynuuje zatrudnienie, to decyzja organu rentowego wstrzymująca wypłatę świadczenia jest zgodna z prawem.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją wnioskodawczyni zarzucając naruszenie prawa materialnego w szczególności art. 32 Konstytucji RP poprzez przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia niezgodnego z Konstytucją art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1997 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a błąd ten miał istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ przyjęcie takiego ustalenia prowadziło do oddalenia odwołania.

Wskazując na powyższy zarzut wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie jej odwołania, ewentualnie przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ponieważ od odpowiedzi na to pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom podniesionym w apelacji Sąd Okręgowy przeprowadził dokładne postępowanie dowodowe i wydał wyrok zgodny z prawem, w sposób wyczerpujący go uzasadniając. Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego, które przyjmuje za własne.

Zarzuty przedstawione w apelacji dotyczą przepisu art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw /Dz. U. Nr 257, poz. 1726/, który do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227, ze zm./ dodał z dniem 1 stycznia 2011 r. przepis art. 103a o następującej treści:

„Prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego”.

W wyniku tej regulacji osoby, które pozostając w stosunku pracy nabyły prawo do emerytury, zobowiązane zostały do dokonania wyboru między rozwiązaniem dotychczasowego stosunku pracy w celu pobierania emerytury albo kontynuowaniem zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy i zawieszeniem prawa do emerytury. Przepis ten nie ogranicza konstytucyjnie gwarantowanej wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, ponieważ nie zakazuje ponownego zatrudnienia danej osoby przez tego samego pracodawcę. Osoby, które rozwiązały stosunek pracy, mogą ponownie nawiązać ten stosunek, również z dotychczasowym pracodawcą, nie tracąc prawa do pobierania emerytury.

W tym miejscu podkreślić należy, że rozwiązania te nie są czymś nowym. Identycznie brzmiący przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS funkcjonował już w okresie od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 7 stycznia 2009 r. i miał zastosowanie do wszystkich emerytów, bez względu na datę nabycia uprawnień do emerytury. Uchylając ten przepis w 2009 r., ustawodawca stworzył w ten sposób dla osób przechodzących na emeryturę sytuację korzystniejszą, w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego. Mogły one bowiem pobierać emeryturę z jednoczesnym kontynuowaniem dotychczasowego zatrudnienia.

Ponowne wprowadzenie do ustawy emerytalnej regulacji, uzależniającej uzyskanie emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego ubiegający się o to świadczenie wykonywał pracę bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury /tj. art. 103a/ i zastosowanie tego nowego rozwiązania do tych emerytów, którzy skorzystali z wcześniejszej możliwości uzyskania prawa do emerytury bez konieczności uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, zdaniem wnioskodawczyni, narusza ogólną zasadę ochrony praw nabytych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, należy w tym miejscu przypomnieć, że zarówno przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, jak i norma, nakazująca stosowanie tego przepisu do osób, które uzyskały prawo do emerytury przed dniem jego wejścia w życie /dniem 1 lipca 2000 r./, były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. SK 45/04.

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2006 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP i nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji RP /OTK-A z 2006 r., nr 2, poz. 15/. W wyroku tym Trybunał wskazał, że nowa regulacja art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej oznacza, iż "zainteresowane osoby, które nabywają prawo do emerytury, zobowiązane zostały do dokonania wyboru między rozwiązaniem stosunku pracy w celu pobierania emerytury albo kontynuowaniem zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy. Jej konsekwencją jest odsunięcie w czasie możliwości efektywnego korzystania z emerytury do chwili rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy z podmiotem, będącym jego pracodawcą bezpośrednio przed dniem nabycia tego prawa. Należy przy tym zwrócić uwagę, że ustawodawca nie zakazuje ponownego zatrudnienia danej osoby przez tego samego pracodawcę. Osoby, które rozwiązały stosunek pracy, mogą ponownie nawiązać ten stosunek, również z dotychczasowym pracodawcą, nie tracąc prawa do emerytury, jednakże nawiązanie stosunku pracy uzależnione jest od swobodnej decyzji pracodawcy. Pracodawca może zawsze odmówić ponownego zatrudnienia pracownika, który rozwiązał stosunek pracy i zatrudnić w jego miejsce inną osobę albo powstrzymać się od zatrudnienia pracownika.

Stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wyrażone w sprawie o sygn. SK 45/04, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zachowuje aktualność również w niniejszej sprawie, wobec identyczności poprzedniej regulacji art. 103 ust. 2a i obecnej - z art. 103a ustawy emerytalnej.

Warto zwrócić uwagę, że w wyroku tym Trybunał Konstytucyjny, przypominając swoje dotychczasowe orzecznictwo, dotyczące dopuszczalności zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalnych, wskazał, że "ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów, w tym wynagrodzenia z tytułu pracy, jest co do zasady dopuszczalne. Zawieszenie lub ograniczenie tych świadczeń nie powinno jednak przekraczać określonej miary i podlega ocenie z punktu widzenia zasady proporcjonalności i niearbitralności. W tak wyznaczonych granicach ustawodawca ma swobodę określenia konkretnych przesłanek zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalno-rentowych przez osoby uzyskujące dodatkowy dochód lub wynagrodzenie. Realizacja prawa do

zabezpieczenia społecznego wymaga sprecyzowania w ustawie przesłanek nabycia i przesłanek korzystania z prawa do emerytury”.

Umożliwienie pobierania świadczeń emerytalnych bez przerywania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy wykracza poza konstytucyjny zakres prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zatem przepis ten nie narusza istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego i nie pozbawia wymaganego przez konstytucję minimum życiowego osób, które osiągnęły wiek emerytalny. Należy przy tym podkreślić, że przesłanka zawieszenia prawa do emerytury określona w art. 103a jest w pełni zależna od swobodnego wyboru dokonanego przez zainteresowanego. Ubezpieczony może zawsze doprowadzić do rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, co umożliwi uzyskanie świadczeń emerytalnych. Osoby, które na gruncie przepisów ustawy nabyły prawo do emerytury, zachowują to prawo, jednakże realizacja uzależniona jest od rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Słusznie zatem uznał Sąd Okręgowy, że przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS respektuje zasadę równości, gdyż zawieszenie prawa do emerytury dotyczy w jednakowy sposób każdego emeryta, który dokona wyboru i będzie kontynuował dotychczasowe zatrudnienie. Należy podkreślić, że odpowiednio długie *vacatio legis*, umożliwiło wszystkim zainteresowanym, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, które nie uzależniały wypłaty emerytury od rozwiązania stosunku pracy, zapoznanie się z nowymi przepisami i przygotowanie do ewentualnych zmian, jakie mogą wynikać z ich obowiązywania. Wobec osób, którym ustalono prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest stosowany dopiero od 1 października 2011 r. Ta grupa emerytów miała wystarczająco długi czas na dostosowanie się do nowej sytuacji.

Wobec wprowadzenia powyższych regulacji nie jest trafny zarzut, że przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS narusza wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadę demokratycznego państwa prawnego, a w szczególności wynikające z niej zasady: ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa i stanowionego przezeń prawa oraz sprawiedliwości społecznej. Należy podkreślić, że celem modyfikacji zasad wypłaty emerytury poprzez wprowadzenie przepisu art. 103a, było ograniczenie równoczesnego pobierania w pełnej wysokości emerytury i wynagrodzenia za pracę w ramach stosunku pracy.

Przepis ten nie narusza praw nabytych ubezpieczonych, ponieważ nie pozbawia ich prawa do emerytury, a tylko powoduje zawieszenie jej wypłacania w razie kontynuowania zatrudnienia u tego samego pracodawcy bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny nie widzi konieczności zwracania się z pytaniem prawnym co do zgodności z Konstytucją, kwestionowanego przez wnioskodawczynię przepisu, zwłaszcza, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego i jednolitym stanowiskiem doktryny prawa ubezpieczeń społecznych, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych powinny być wykładane ściśle /uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 120 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 121; wyrok z 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218 i z dnia 25 czerwca 2008 r., II UK 315/07, LEX nr 496396/, co oznacza w zasadzie prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej.

Wykładnia językowa /gramatyczna/ art. 103a ustawy emerytalnej wskazuje zaś jednoznacznie, iż przepis ten zawsze rodzi skutek zawieszający prawo do emerytury (polegający na wstrzymaniu wypłaty świadczenia) w sytuacji kontynuowania przez ubezpieczonego zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury ustalonym w decyzji organu rentowego.

Reasumując powyższe rozważania należy jednoznacznie stwierdzić, że zarówno wyrok Sądu Okręgowego, jak i poprzedzająca go decyzja organu rentowego, są zgodne z obowiązującym prawem.

Wnioskodawczyni również zaskarżyła wyrok w zakresie zasądzonych kosztów postępowania podnosząc, że postępowanie w Sądzie w sprawach emerytalnych jest wolne od opłat, a ZUS ma zatrudnionych radców prawnych na etacie i nie jest to zastępstwo.

Z takim stanowiskiem wnioskodawczyni nie można się zgodzić. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach stanowi przepis art. 98 kpc, do kosztów tych zalicza się m.in. koszty zastępcy procesowego, a organ rentowy ustanowił pełnomocnika procesowego (art. 87 kpc). Natomiast zgodnie z art. 463 § 1 kpc (...) ubezpieczony nie ma obowiązku uiszczenia opłat sądowych. Wnioskodawczyni opłatą sądową nie została obciążona.

W tej sytuacji apelacja wnioskodawczyni jako bezzasadna podległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.